

ҚАЗАҚСТАН

АҚПАРАТ

1 KZ

ҚОҒАМДЫҚ-САЯСИ, АҚПАРАТТЫҚ-ТАНЫМДЫҚ АПТАЛЫҚ ГАЗЕТ

e-mail: akparat-kz@mail.ru

**№9-10(502)
4 наурыз
жұма
2016 жыл
Индекс: 64161**

Менің әкем көп оқитын, оқығанын көңіліне тоқитын, онысымен қоймай әңгіменің майын тамызып тыңдаушысын орнынан тапжылмастай құлағының құрышын қандыра жеткізе білетін кісі. Қай кезде орташыл кәрі жасты баурай кететін соның бәрін етене араластыратын қасиеті әңгімешілдігі.

Бір күні үйге даладан қуанып келді де: - Мен «Ақпарат.kz» газетінің редакторының күйеуімен таныстым. Мына әңгімелерінді сол газетке берсеңізші редактор таныссын деп айтты, - деді. Сол күні өзгеше күйге бөленіп қай шығарманы берсем болады дегендей қанатын ұшатын құстай қандай түледі. Ішіндегі дайын дүниелер ғой түнімен жазып таңертең солай қарай жөнелтілді. Үйге келісем: - өзі бір өңі жылы кісі екен, жазғандарыма қарап шығып: - Келесі нөмірге дайындармын - деп, алып қалды, - деді.

БІЗДІҢ СҮЙІКТІ ГАЗЕТІМІЗ

Жұма күні газеті қолында күле кіріп бізге қайта-қайта оқытып өзіне-өзі риза. Содан соң редактор әкеме жиі телефон шалып тұрады. Мақаланы қалай жазылу керектігін айтады. Кемісін өзі толықтырады, не керек әкемді тілшілікке баули бастады. Өзі зейнеткер кісіге ол бір үлкен жауапты қызмет болды. Жазған үстіне жаза түсті. Тіпті күннен-күнге жазуға машықтанып алды. Бізде ол кісіге бөлмені босатып беріп, іске кіріскеннен ойын бөлмей аяғымыздың ұшымен жүретін болдық.

Ішіне сыймай жүргендері көп екен жазғандары жұртшылық көңілінен шығып жатты. Өзі де қолын тапқанына мәз болысты. Адам кәрілікке енген сайын мысқалдап жинаған абыройын шөміштеп төгіп алмай дұрыс қартай білуде сын. Айналаңа сондайда сыйлы боласың. Әкеме бірде туған інісі алғаның сегіз-ақ кластық білім соншама әңгімені қайдан білесің - депті таңырқап. Шынында бір әке, бір анадан туғанымен болмысы бір-біріне ұқсай қоймайтыны анық. Інісі

жоғарғы оқу орнын бітірген талай қызметтер атқарған ол да белгілі аға. Әкемдей сөзге шешендігі болмаса да бір қағары бар.

Бұл газет негізі Қазақстанға тарайтын ауқымы кең, халқына берері көп рухани байлықтың бірі. Негізі қоғамдық-саяси, ақпараттық-танымдық. Соның ішінде әкем-Зейіл Жұматаев танымдық жағынан көптеген дүниенің басын қайырды. Қазақтың салт-дәстүрі, ырым-жырымы, түс жоруы онымен қоймай имани тұрғыда бұрқыратып жазады. Кейде газет шеңберінен сәл ауытқып бара жатса редактордың ескертпесіне «бопты» деп қана қысқа қайратын. Мен әкемнің бойында тұнған асыл қасиеттердің бұғып жатқанда құлпының кілтін тауып ашып ойламаған жерден соған жазуды сыйлаған киелі газет деп бағалаймын.

Ең бірінші яғни 2006 жылдың 3 наурызы күні алғашқы саны жарыққа шыққан еді. Енді міне соған биыл-10 жыл толып отыр. Бізді танитындардың мақтанышы әр номерін асыға күтушіміз. Әкем қазір арада жоқ бакилық болып кетті. Сол кезде іздеген осы газет болатын. Әлде де әкемнің бейнесі осы газетте жүргендей сезінемін. Біз үшін қымбат.

Мектеп оқып жүрген қызым үлгі үйге айтып келетін: - Апайымыз осы газеттегі «Жансая» бөлімінен мына мақаланы оқып, талдапты - дейтін. Мұнда әртүрлі жастарға лайық материалдар беріп отыратын. Бәрі де шынайы өмірден алынғандар ол оқырманның жүрегінен өз орнын жылылай табатын.

Әкемнің көзіндей, сөйлеген сөзіндей боп көрінген «Ақпарат.kz» газетінің 10 жыл толған мерекесі құтты болсын. Ғұмыры ұзақ, айтары таусылмасын оқырманы мол болсын деп тілейміз.

Дина ЗЕЙІЛҚЫЗЫ

АСПАҢҒА ЖАЗАМЫН ЕСІМІНДІ...

Қарақұм ауылдық округінде 8-наурыз Халықаралық әйелдер күні мерекесіне орай «Аспаңға жазам сенің есіміңді...» атты мерекелік кеш болды. Бұл салтанатты шараға Атанши, Сазды, Жінішкеқұм ауылдық округінің аналары да арнайы қатыстырылды. Кешке аудан әкімі Абзал Мұхимов қатысып, аналарға ақ тілегі мен ыстық ықыласын білдірді. Өз сөзінде: «Ана — тіршіліктің тірегі, отбасының берекесі, бүкіл адамзаттың тәрбиешісі, жақсылықтың бастауы. Әйелдер бүгінде барлық салада жемісті еңбек етіп жүр. Мемлекетіміз жеткен жетістіктерге әйелдер қосқан үлесі зор. Арал ауданының нәзік жандылары да билік пен бизнесте, ғылым мен мәдениетте ерекше қабілетімен танылуда» - деген Абзал Сансызбайұлы ел дамуына өлшеусіз үлес қосқан азаматшалардың аттарын атап көрсетті.

Сондай-ақ батыр және өз саласында «Үздік» деп танылған бірқатар аналарды алғыс хатпен марапаттады. Әр қарай мерекелік кеш өнерпаздардың концерттік бағдарламасына жалғасты. Кеш соңында нәзік жандылар құрметіне дастархан мәзірі дайындалып, 70-ке жуық анаға сый-сияпат табысталды.

А.МАУЛЕНҰЛЫ

ГАЗЕТКЕ ЖАЗЫЛЫҢЫЗДАР!

«Ақпарат.kz» газетіне 2016 жылдың II жарты жылдығына жазылу жүріп жатыр. Жазылу бағасы 6 айға 2000 теңге. Газетке «Казпочта», «Евразия-Пресс Қызылорда» бөлімшелері арқылы жазылуға болады.

МЕН ОН ТӨРТ БАЛАНЫҢ АНАСЫМЫН

Біз сонау соғыс жылдарында бір үзім нанға зар болып өстік. Жарын, баласын, бауырын жоқтаған аналардың мұңды даусын естідік. Тұла бойымыз түршігіп, төбе шашымыз тік тұрып, балаң көңіліміз жайбарақат күн кешуді білмепті-ау. Кеугім тартқан жертөледе ыныранған әжелер білте шамның сығырайған жарығымен үңіліп ұршығын иретін олар құлаққа жағымды үн шығаруды білмейтін. Шиыршық атып шыр айналған таяқшаның бүйірі қонырқай, қарлыққан, оспапарсыз әуенмен тола түсетін. Ол аяққа жүн шұлық, ол қолға қолғап боп тоқылатын.

Балалық шақтың бал құлкісіне батып шаттыққа бөленген тұстарымыз жоқтың қасы. Елге төнген нәубат бізді солай есейтті, бой жеткізді.

Соғыстан кейін мектеп табалдырығын аттадық. Бойжеткен қыз қатарындамыз 7-8 кластан соң тұрмыс құрдық. Одан әрі оқудың мәнін білмедік. Қыз баланың

міндеті алтын босағаға адал болып бару, ата-анана жаман атақ есіттірмеу, барған шаңырақтың бар тұрмыс-тіршілігіне көну. Сөйтіп жүріп ұл-қызды болдық. Біз шектеу дегенді білмедік. Әр бала өзінің несібесімен дүниеге келеді дегенді жүрегімізге ұялаттық. Одан кем болдық демеймін. Бәрі қолмен атқарылатын жұмыстың таңның атысымен кештің батысына дейін бітуіне қызмет етеміз. Бүгінгі ертеңге қалмасын дегенмен күйбең тірлік күн сайын сол күйі қайталан береді. Мұны ауырсынбадық. Сөйтіп 14 баланы өмірге әкелдік. Бәрі де азамат, үй-күйлері бар. Солардан бірнеше немере, шөбере сүйіп отырмын.

Бір баламның әйелі 4 немере ана болғанда ұзақ науқастанып қайтыс болды. Сол балаларымды қолыма алдым. Өйткені ендігі келген келінге олар көндіге қоймады. Баламды да аядым

қалай әйелсіз қоярмын.

Алла маған қуат берген екен. Өзім тазалықты жақсы көремін. Немерелерім маған бауыр басқан айтқанымды екі етпейді. Жасым 80-нен асып барады. Ана дүниеніде ойлап қоямын. Олай-бұлай боп кетсем бұлар не қылады - деп. Жоқ өйтпеге де болмайды. Тірі адам тіршілігін істейді.

Аллаға шүкір денімді сау қылып 14 баланы дүниеге әкелгеніме бәрі өз орнын біреуден ілгері, біреуден кейін тауып өмір сүріп жатқанын бақытым деймін. Жастарға айтарым ұрпақтың көп болсын. Қазақ санын көбейтіндер. Батыр ана атанудың өзі үлкен құрмет. Сондықтан Батыр ана атанындар қазақтың қара көз келіндері.

Дина ЖАҚСЫЛЫҚОВА,
Арал ауданы

21 БАТЫР АНА «АЛТЫН АЛҚА» АЛДЫ

Аймағымызда 17856 Батыр ана бар. 8 наурыз — Халықаралық әйелдер күні қарсаңында олардың қатарына 40 ана қосылды. Мерекеге орай өткен салтанатты шарада аймақ басшысы Қ.Көшербаев 21 «алтын құрсақты» анаға «Алтын алқа» тақса, 19 анаға «Күміс алқа» тапсырды.

- Біздің аналар мен арулар тек отбасының ғана ұйытқысы емес, олар бүкіл қоғамды алға сүйрейтін, елдің бірлігін күшейтетін, берекесін молайтатын аса қуатты қозғаушы күш. Сыр елінің сан-салалы әлеуметтік-экономикалық өмірі мен мемлекеттік саясатының барлық саласында белсенді қызмет етіп жүрген әйелдер соның айғағы. Қазақстанның бүгінгі толайым табыстары, Сыр елі жеткен жеңістердің барлығында әйелдер қауымының қолтаңбасы бар. Олай болса, бейбіт тірлік пен берекелі бірліктің, жарқын болашаққа деген сенімнің ұйытқысы болып отырған барша қыз-келіншектерге, ала-қарындастарымызға, аяулы аналарымызға шынайы ризашылық білдіреміз. Өмірдің нәрін де, әрін де келтіріп отырған Сіздерге алғыстан басқа айтарымыз, жақсылықтан басқа тілеріміз жоқ, - деді облыс әкімі Қ.Көшербаев.

Сондай-ақ, 11 жасар Аружан Бисенбаева облыс әкімінің «Алғыс хатымен» марапатталды. Айта кетейік, Аружан 11 ақпан күні өрттен өзінің үш бауырын құтқарып алған болатын. Ол осы ерлігі үшін ҚР Ішкі істер министрлігінің «Төтенше жағдайдағы ерлігі үшін» медалімен марапатталған болатын.

Салтанатты шара әсем әуен мен мың бұралған бишілердің өнерімен жалғасты. Бұл күні көрсетілген құрметтің барлығы нәзікжандыларға арналды.

Айта кетейік, осы күні бір қолымен бесікті, бір қолымен әлемді тербеткен түрлі салада қажырлы еңбек аналар мен қоғамның дамуына өзіндік үлес қосып жүрген қыз-келіншектерді облыс әкімі арнайы қабылдап құрмет көрсетті.

Н.РАХМАНОВ

АПАТТЫ МЕКТЕПТЕР МӘСЕЛЕСІ ШЕШІМІН ТАПТЫ

Облыс әкімі Қырымбек Көшербаев жұмыс сапармен Жаңақорған, Шиелі аудандарында болды. Халықпен кездесіп, өтініш-тілектерін тыңдап, көтерген мәселелердің шешілуіне жұмыс жасалатынын айтты. Жаңақорған ауданына қарасты Төменарық ауылдық округінің тұрғындары елді мекенге жаңа мектептің қажеттігін жеткізіп, осы проблеманы назарға алуын сұрады. Аймақ басшысы апатты жағдайда деп танылған №223 мектепке жаңа ғимарат жыл соңына дейін салынатынын мәлімдеді. Жаңа білім ұясының жобасы әзірленіп, тиісті құжаттары рәсімделген. 300 орындық мектеп жоспар бойынша жұмыстар жыл соңына дейін аяқталуы тиіс.

Жаңақорған ауданындағы Аққорған ауылдық округінде де жаңа мектеп бой көтереді. Бұл ауыл тіректі елді мекендердің тізіміне енген. Сондықтан тұрғындардың әлеуметтік ахуалына көп көңіл бөлініп отыр. Жаңа мектеп ғимаратымен қоса емхана құрылысы да жүргізілетін болады.

Биыл 101 жасқа толған Жүніс Қабетеновтің жаздың күні үйі өртеніп, аймақ басшысының тапсырмасы бойынша кәсіпкерлер мен жергілікті әкімдіктің қолдауымен жаңа баспана салынып берілген болатын. Ауданға жұмыс сапары барысында аймақ басшысы Ұлы Отан соғысының ардагері, Жүніс Қабетеновтің үйінде болып, қарияның жағдайын біліп, естеліктерін тыңдады.

Манап ауылындағы табиғи су қоймасына биыл 1,8 млн. текше метр су жиналған. Егер тоғанның айналасы қоршалса, 3 млн. текше метрге дейін су жинауға болады. Бұл өз кезегінде ауыл халқының бау-бақшасын суаруда тапшылық көрмеуіне септігін тигізеді. Сондықтан облыс әкімі бұл мәселені де назарға алатынын жеткізді.

Дәл осы күні Жаңақорғандық жастар Тәуелсіздіктің 25 жылдығына арналған ауқымды шара өткізді. Оған облыс әкімі қатысып, жаңақорғандықтарды мерекемен құттықтады.

- Тәуелсіздіктен асқан құндылық жоқ. Оған қол жеткізу қаншалықты қиын болса, оны сақтап қалу да оңай емес. Бұл — біздің парызымыз. Жаңа ғасырдың жаңа шақыруларына, өзгерістеріне ілесе жүріп, жаңашылдық таныту, білімділік көрсету керек. Сонда ғана өз мойнымыздағы жүкті еркін көтереміз, ата-баба армандаған еркіндігімізді баянды етеміз, - деді облыс әкімі.

Аймақ басшысы Шиелі ауданында да болып, жөндеу жұмыстары жүргізіліп жатқан «Н.Бекежанов» атындағы мұражай жұмысын көріп, аудан тұрғындарымен кездесті.

Шиеліге қарасты Телікөл ауылдық округінде да биыл жаңа мектеп пайдалануға беріледі. 300 орындық білім ұясының құрылысы жүргізіліп жатыр. Ескі ғимараты апатты деп танылған бұл мектеп мамыр айында іске қосылады. Сонымен қатар, елді мекеннің ауыз су, жол мәселесі де түбегейлі шешімін тапқан. Тұрғындардың өтініштерін тыңдаған аймақ басшысы барлық мәселе кезең-кезеңімен шешілетінін жеткізді. Ақсақалдар ризашылығын айтып, ақ баталарын берді.

Ал облыс әкімінің жұмыс сапары өңірдің солтүстік аудандары Арал мен Қазалыда жалғасын табады.

Салтанат ҚАСЫМҚЫЗЫ

АУДАН ЖАҢАЛЫҚТАРЫ

САУЫҚТЫРУ ОРТАЛЫҒЫ ЖЫЛ БОЙЫНА ЖҰМЫС ЖАСАЙДЫ

«Қамбаш» балаларды сауықтыру және қосымша білім беру орталығы жыл он екі ай жұмыс жасайды. Жазды күндері оқушылар тынықса, қыс

мезгілдерінде мектеп бітіруші түлектер ұлттық бірыңғай тестке дайындалады. Бұл тәжірибенің енгізілгеніне екі жыл болды. Биылғы оқу жылының өзінде 500-ден астам жеткіншек осында білімдерін жетілдірді. Нәтижесі де жаман емес. Қазіргі таңда орталықта 75 оқушы сынаққа қызу дайындалуда. Түлектердің жағдайымен облыс әкімі Қырымбек Көшербаев арнайы барып танысып, оқушылармен тілдесті.

— Бұл жерге оқушылармен облыстың әр ауданынан келеді. 10 күн сынаққа дайындалады. Дайындықты бастамас бұрын алдымен сынама тест тапсырады. Біздің білікті ұстаздардан білім алғаннан кейін, яғни дайындық мерзімі

аяқталғанда дәл осындай сынақтан тағы өтеді. 10 күн аз мерзім болғанымен балалар осы аралықтың өзінде 10-15 балға дейін көрсеткіштерін жақсартып жатыр, - дейді «Қамбаш» балаларды сауықтыру және қосымша білім беру орталығының директоры Гүлмира Тәжеди.

мақсат қойсаңыздар еңселеріңіз де биік жүреді. Облыста қосымша білім беру орталықтарын ашу арқылы өткен жылы ұлттық бірыңғай тесттегі көрсеткішті жақсарттық. Республикада үздік 5 аймақтың қатарынан көріндік. Биылғы нәтиженің жақсы болуы Сіздердің

Мұнда мектеп бітіруші түлектер тек сабақ оқып қана қоймайды. Түрлі үйірмелерге қатысып, спортпен шұғылдануға жағдай жасалған.

— Бұл сіздерге беріліп отырған үлкен мүмкіндік. Осындай жағдай жасалып тұрған кезде сынаққа жақсылап дайындалыңыздар. Алдарыңызға биік

тыңғылықты дайындықтарыңызға байланысты болмақ, - деді облыс әкімі Қ.Көшербаев.

Айта кетейік, мұнда емдеу-сауықтыру үшін заманауи үлгіде барлық жағдай жасалған. Жылдық келіп-кететіндер саны 2000 оқушыны құрайды.

С.ШАХАНОВА

АУРУХАНА ЖАҢА ҚҰРАЛДАРМЕН ЖАБДЫҚТАЛДЫ

Қазалы теміржол ауруханасы толықтай жаңа медициналық құралдармен жабдықталды. Жаңа құрылғылар эндоскопия, биохимия, аудиометрия зерттеулерін және басқасын жүргізуге мүмкіндік береді. Аурухана жұмысымен облыс әкімі Қырымбек Көшербаев танысты.

Теміржол ауруханасы жергілікті ауданның тұрғындарына және Қазалы, Арал, Қармақшы аудандарында тұратын теміржолшыларға, олардың жанұяларына, теміржолшы зейнеткерлерге көпсалалы мамандандырылған, алғашқы медико-санитарлық, консультациялық-диагностикалық медициналық көмек көрсетеді. Мұнда кәсіби деңгейі жоғары дәрігерлер жұмыс жасайды. Өткен жылы 2385 емделушіге қызмет көрсетілді.

— Осы құрылғылардың арқасында өт қалтасына және кистамаға, аппендицитке лапароскопиялық жолмен, компьютерлік томограф, УДТ және «С-дуга» рентгендиагностикалық кешені көмегімен оталар жасау енгізілді. Барлық клиникалық биохимиялық сараптамалар анализаторларда жасалады. Сондай-ақ реанимациялық бөлімшеде шұғыл науқастарға қысқа мерзімде диагноз қою мен оларды уақытылы емдеуге мүмкіндік туды, - дейді аурухананың бас дәрігері Құбыл Ршымбетов.

Айта кетейік, биылдан бастап ауруханада нейроинсульттік және оналту бөлімшесі ашылмақ. Қазірдің өзінде нейроинсульттік науқастарды дер кезінде қабылдап, жедел медициналық көмек көрсету үшін тиісті құрал-жабдықтар мен құрылғылармен, дәрі-дәрмектермен, тасымалдауға арналған арбалармен және лифтімен толық жабдықталған. Үлкен және кіші операциялық

залдар тәулік бойы нейрохирургиялық операциялар жасау үшін дайындалып, арнайы жабдықтармен қамтамасыз етілген. Реанимациялық-анестезиологиялық бөлімше 6 төсекке кеңейтіліп, осы заманғы қондырғылармен жабдықталған нейрохирургиялық операциялардан кейінгі 4 төсектік палата ашылды.

Аурухана дәріханасы барлық қажетті құралдармен жабдықталған, 39 түрлі дәрі-дәрмек пен керекті сұйықтықтарды әзірлеуге қол жеткізілді, сонымен қатар, тамшылар, жақпа майлар, ішуге арналған сұйық дәрілерді әзірлейді.

Д.АБДУЛПАТТАЕВА

БАЛЫҚ ӨНІМДЕРІН ДАЙЫНДАЙТЫН ОРТАЛЫҚ

Арал ауданы Бөген ауылдық округіне қарасты Қарашалан елді-мекенінде балық өнімін дайындайтын «Қарашалан» сервистік дайындау орталығы ашылды.

Көшербаев арнайы қатысып, орталықтың жұмысымен танысты.

Сервистік дайындау орталығының жылдық балық өңдеу қуаттылығы 3000

Сервистік дайындау орталығының ашылу салтанатына Аймақ басшысы Қырымбек

тоннаға есептелген. Мұнда 50 адамды тұрақты жұмыспен қамту жоспарланып

отыр. Және негізгі жұмыс күшіне жергілікті «Қарашалан» елді мекенінің тұрғындары тартылатын болады, - дейді кәсіпорын директоры Максұт Мықтыбаев.

Цех 300 тонна қатырылған балық сақтауға қауқарлы болса, бұған қоса балықты тез қатыратын мұздатқыш тәулігіне 50 тоннаға дейін балық қабылдай алады.

Сервистік дайындау орталығы 2 ғимараттан тұрады. Бірінші ғимарат аумағы 900 шаршы метрді құрайды. Мұздатқыш цехына бейімделген, екінші ғимарат көлемі 360 шаршы метрлік әкімшілік корпусқа арналған. Онда жатын орны, тамактанатын орын және жұмысшылардың тынығатын бөлме жайлары қамтылған.

А.ТАСКАРА

СОТ ЖҮЙЕСІНІҢ ЫНТЫМАҚТАСТЫҒЫН ЖЕТІЛДІРУ

Қызылорда облыстық сотының мәжіліс залында сот жүйесінің қызметін ақпараттық сүйемелдеу мақсатында «Жұмыс барысында туындайтын өзекті мәселелер» тақырыбында семинар-тренинг өтті.

Семинар-тренингке Қызылорда облыстық сотының төрағасы Н.Қайырбеков, облыстық соттың судьясы, баспасөз қызметін үйлестіруші А.Наримов, облыстық соттың ақпараттық қамтамасыз ету бөлімінің мамандары, аудандық және оған теңестірілген соттардың баспасөз қызметін үйлестіруші судьялары мен баспасөз хатшылары, облыстық соттың ішкі қауіпсіздік және соттардағы сыбайлас жемқорлықтың алдын алу бөлімі, қалада орналасқан соттардың кеңсе меңгерушілері мен сот жасауылдары қатысты.

Іс-шараның күн тәртібімен облыстық соттың судьясы, баспасөз қызметін

үйлестіруші А.Наримов таныстырды. Семинар-тренингте облыстық соттың төрағасы Н.Қайырбеков аудандық және оған теңестірілген соттардың облыстық соттың ресми веб-сайтына жолданатын ақпараттардың сапасына бірқатар ескертпелер айтып өтті.

Баспасөз қызметін үйлестіруші судья А.Наримов қатысушыларға 2016 жылдың 6 ақпаны күні ҚР Жоғарғы Сот төрағасы Қайрат Мәмидың төрағалық етуімен өткен кеңейтілген мәжілістегі үйлестіруші-судьяларға жүктелген бірқатар тапсырмаларды жеткізді. Ол өз сөзінде «Бүгінгі таңда ҚР Жоғарғы Соты ақпараттық ашықтыққа баса мән беруде. Құқық тақырыбына қалам тербеп жүрген журналистер үшін сот процестері нақты, боямасыз ақпарат алатын жер. Осы мәселе бойынша журналистердің, олар арқылы қоғамның және процеске қатысушылар мүдделерінің теңгерімін қамтамасыз ету соттардың баспасөз қызметіне жүктелетін міндеттердің бірі екендігін» айтып өтті. Сондай-ақ, үйлестіруші судья А.Наримов әлеуметтік желілерде сот жүйесінің қызметі туралы ақпараттық-түсіндіру жұмысын дербес түрде жолға қою мәселесіне баса назар аударуды ұсынды. Бас қосу барысында қоғамда теріс пікір тудырған жарияланымдарға тиісті шаралар қолдану, сот жүйесінің қызметін жариялайтын БАҚ ақпараттарына талдау жүргізу, қоғамдық қызығушылық тудырған істерге қатысты сот шешімдері туралы мәліметтерді

баспасөз арқылы уақытылы жеткізу мәселелеріне ерекше көңіл аударылды.

Сонымен қатар, семинар-тренингте облыстық соттың ішкі қауіпсіздік және соттардағы сыбайлас жемқорлықтың алдын алу бөлімінің бастығы Ғ.Тұрғанбай «Сот приставтарына жүктелген өкілеттіктер шегінде өзге де функцияларды орындау», облыстық соттың ақпараттық қамтамасыз ету бөлімінің бас маман-баспасөз хатшысы Ф.Әлиясқарова «БАҚ-пен байланыс, облыстық соттың ресми веб-сайтына жолданатын ақпараттарға шолу» тақырыптарында баяндама жасады.

Шара соңында соттардың баспасөз хатшыларына баспасөз өкілдерімен байланысты арттыруда бірнеше нақты ұсыныстар келтірілді. Атап айтқанда, заң аясында көзделген ашық сот процестеріне журналистерді кедергісіз қатыстыру және қоғамдық пікір турдырған істер бойынша БАҚ өкілдеріне брифингті дер кезінде ұйымдастыру, әлеуметтік желілерге тіркеліп, соттарда өткізілген іс-шараларды кенінен насихаттау.

Семинар-тренингтің қорытындысы бойынша қатысушыларға бұқаралық ақпарат құралдарымен сот жүйесінің ынтымақтастығын жетілдіруге бағытталған әдістемелік құрал табысталды.

Ф.Е.ӘЛИЯСҚАРОВА,
облыстық соттың ақпараттық
қамтамасыз ету бөлімінің бас маман

АЗАМАТТАРДЫҢ ЕҢБЕК ҚҰҚЫҚТАРЫ БАСТЫ НАЗАРДА

Қызылорда облысының прокуратура-сымен азаматтардың еңбек құқықтарының сақталуы, оның ішінде жалақының төленуі, жұмыстан қысқартылу мәселелері, жұмысшы үшін жағымсыз болатын басқа да жағдайлардың заңдылығы ұдайы бақылануда.

Прокурорлық қадағалау шараларымен жыл басындағы екі айдың өзінде 18 ұйымдағы 2000-ға жуық жұмысшыларға 370 млн. теңгеден астам жалақы қарыздарының төленуіне қол жеткізілді. Еңбек заңнамасын бұзған 10 жұмыс беруші әкімшілік жазаға тартылды.

Мысалы, мониторинг жүргізу барысында «Евраскон» Евро-Азиаттық құрылыс корпорациясы» ААҚ-мен 280 жұмысшыға 22 млн. теңге жалақы қарызының қалыптасқаны анықталып, облыстық прокуратурамен енгізілген прокурорлық қадағалау актісі негізінде жұмысшыларға тиесілі 22 млн. теңге жалақылары толық төленді.

Еңбек құқықтарының бұзылу деректері туралы прокуратураның 27-78-57 телефон нөміріне ауызша хабарлауға немесе 8-705-824-66-66 өміріне «Whats App» мобильді қосымшасы арқылы жазбаша хабарлама жолдауға мүмкіндік жасалған.

Прокуратураға жүгінуді мейлінше оңайлату - жұмысшылар құқығын қорғау тетігін жетілдіру жолындағы қадам.

Қызылорда облысы
прокуратурасының
баспасөз қызметі

МЕМЛЕКЕТТІК ҚЫЗМЕТШІНІҢ МАНСАПТЫҚ ІЛГЕРІЛЕУІНІҢ БАСТЫ ШАРТЫ

Еліміз тәуелсіздік алған жылдардан бері сот жүйесі сан қырлы реформаларды басынан өткіріп, өзіндік тұрғыда қазақстандық сот жүйесінің қалыптасу жолында оң жетістіктерге жетті.

Елбасы айқындаған Ұлт жоспары - 100 қадамда көрсетілгендей, мемлекеттік қызметкерлерді мансаптық жоғарылату үшін конкурстық негізге көшу, «Б» корпусының жоғары лауазымдарына жылжыту төменгі лауазымдағы мемлекеттік қызметкерлер қатарынан тек қана конкурстық негізде алынады.

2016 жылдың 1 қаңтарынан бастап жаңа «Қазақстан Республикасының мемлекеттік қызметі туралы» Қазақстан Республикасының Заңы қолданысқа енгізілгеннен бастап мемлекеттік қызметке орналасудың талаптары өзгерді.

Аталмыш заңда әкімшілік мемлекеттік қызметшінің мансабы оның біліктілігі және жинақтаған тәжірибесі есепке алына отырып құралады. Енді қызметте жоғарылау баспалдағында мемлекеттік қызметкер өзінің кәсіби деңгейін дәлелдеп отыруға тиіс.

«Б» корпусының бос немесе уақытша бос мемлекеттік әкімшілік лауазымына орналасуға конкурс мемлекеттік қызметшілер арасындағы ішкі және азаматтар арасындағы жалпы конкурстан тұрады.

Алғашқы кезеңде ішкі конкурс мемлекеттік органның өз қызметшілерінің арасында өткізіледі.

Конкурстық комиссияның немесе бірыңғай конкурстық комиссияның оң қорытындысын алған ішкі конкурсқа қатысушылар болмаған жағдайда барлық мемлекеттік органдардың мемлекеттік қызметшілері арасында ішкі конкурс өткізіледі.

Төменгі мемлекеттік әкімшілік лауазымға орналасу үшін жалпы конкурс өткізіледі.

Мемлекеттік органдардағы бос немесе уақытша бос төменгі лауазымдарға орналасуға өткізілетін жалпы конкурс үш кезеңдік іріктеу негізінде іске асырылады:

бірінші кезеңде үміткерлер заңнаманы білуге тестілеуден өтеді;

екінші кезеңде олардың жеке қасиеттері бағаланады; үшінші кезең — мемлекеттік органда бейінді білімі бойынша конкурстық әңгімелесу өткізіледі.

Жалпы алғанда, «Қазақстан Республикасының мемлекеттік қызметі туралы» Заңы мемлекеттік органдардағы кадр құрамының сапасын жақсартуға мүмкіндік береді.

Гүлмира КАЛИКОВА,
облыстық сотының
персоналды басқару бөлімінің басшысы.

Төтенше жағдай саласы қызметкерлері күнделікті қызметтік өмірінде әртүрлі төтенше оқиғалармен бетпе-бет келіп жатады. Қуанышты жағдай да, қайғылы оқиға да көз алдарында өрбиді.

Көбінесе әрбір адам төтенше жағдайдың алдын алуы қажет, әрбір адам өз өмірінің қауіпсіздігіне баса назар аударып, қауіпсіздік ережесі талаптарын қатаң сақтауы керек, - деп қанша насихат жүргізіп жатсақ та, кейде пендешілікпен «салғырттық танытамыз».

АЗАМАТТАРҒА АЛҒЫС ЖАУҒАН КҮН

немесе

адасқан сәби қалай табылды?

Осындай қат-қабат тіршілікте баршамыз үшін де сәбидің күлкісі бәрінен қымбат.

Төтенше жағдайлар департаментінің «112» телефон нөміріне Қызылорда қаласы Тасбөгет қыстағы «ПМК-19» саяжай бірлестігінде үйінен 17 сағат 00 минут шамасында белгісіз бағытқа шығып, 2013 жылы туылған Нұрәлі Нұрбаевтың жоғалып кеткендігі жөнінде хабар түсті. Хабар түсісімен дабыл бойынша барлық гарнизон қызметкерлері көтеріліп, іздеу жұмысы жүргізілді. Іздестіру-құтқару жұмыстарына Қызылорда облысы ТЖД жедел тобынан 5 адам 1 техника, Қызылорда қаласы Төтенше жағдайлар басқармасынан 4 адам, 1 техника, ТЖД «Өрт сөндіру және авариялық-құтқару жұмыстары қызметі» ММ-нен 4 адам 2 техника, «Оңтүстік өңірлік аэро ұтқыр жедел құтқару жасағы» ММ-нен 8 адам 2 техника, 3 кинологиялық есебі және ішкі істер қызметкерлері атсалысты. Осылайша, Қызылорда қалалық Төтенше жағдайлар басқармасының қызметкерлері — Ә.Бекмағамбетов, А.Нұрлыбаев, Р.Сәкенұлы, Е.Ыбырай «Нива» автокөлігімен дария жағалауындағы дамбы жиегімен іздеу жұмыстарын жалғастырады. Нәтиже бола қоймаған соң, 4 қызметкер екіге бөлініп, іздеуді жөн деп табады. Азаматтық қорғау капитандары Ә.Бекмағамбетов пен А.Нұрлыбаев дария жағалауындағы тоғай ішінен баланы іздеуді жөн көрді. Мүмкін балақай осы жерде адасып қалған болар. Иә, рас екен, сәби қалың тоғайдың арасында пысылдап ұйықтап қалыпты. Беті-аузын жылай-жылай көз жасы жуып, кір болған, аяғында етігі болғанымен нәскиі де жоқ екен. Үйден ойнап шығып кеткендігі көрініп тұр. Періште көңілі үйін оңайлықпен қайтып таба алмайтынын білгендей, мүмкін кешкі суықтан тоңғандығы да болар қалың бұтаның арасына кіріп, ұйықтап кетіпті. Ұйықтап кеткені де жақсы болған шығар, әйтпегенде қараңғыдан

қорыққан баланың жүрегі шайылып қалуы да әбден мүмкін еді. Арғы жағын елестету мүлдем қорқынышты...

Кішкентай балақанды аман-есен тауып алғанына қуанған жігіттер өздерінің сыртқы киімдеріне орап, жылытып, ата-анасына әкеп табыстады. Бұл кезде ана қуанышында шек жоқ еді. Ана тебіренісі көзге жас үйірілтетіндей болды. Сәбидің анасы Нұрбаева Аида барлық іздеуге қатысқан мамандарға рахметін айтып, Азамат пен Әмірханға «Алғыс хат» арқылы ризашылығын

жеткізді. Онда ана жүрегі былай дейді: «ойнап жүріп жоғалып кеткен ұлымды табуға себепкер болған азаматтарға алғысымызды білдіреміз...».

Елбасымыздың Жарлығымен биыл бірінші рет атап

өткелі отырған «1 наурыз — Алғыс айту күні» қарсаңында дін-аман табылған сәби үшін ата-анасы мен көпшілік төтенше жағдай саласының жігіттеріне алғысын білдірді. Қызылорда қаласы Төтенше жағдайлар басқармасының бас маманы А.Нұрлыбаев пен аға инженер Ә.Бекмағамбетовтерді сәбиді аман алып қалғаны және өз міндеттерін адал орындағаны үшін марапаттауға ұсыныс жасалды.

Иә, ана мен бала бір-бірін жоғалтпасын. Бір минутке де балаларды қараусыз қалдырмайық.

Айгүл НҰРМАНОВА,
облыстық ТЖД Мемлекеттік тіл және ақпарат
тобының бас маманы

Біз кабинетінің табалдырығынан аттағанда қолындағы ісін аяқтаңқырап қалған екен. Қызы Жанеттаның әкім қолынан алып тұрған мақтау қағазымен бірге түскен суретін ақ моншактар жабыстырып көмкеріпті. Ісмер екені көрініп тұр. Әп-әдемі жарасқан суретті үстел үстіне ақырын ғана жайғастырды.

АҒАШ ТҮГІЛ АҒАШТА БІРІН-БІРІ ҚҰЛАТПАҒАН

Қарап отырмай жан-жағымызға көз тастай бастадық. Әкесі мен анасының түскен суретін үлкейтіп қойыпты. Жанына Елбасымен бірге түскен өзінің суреті де орын тепкен. Бөлме іші тап-тұйнақтай. Ұқыпты жанның талғамымен жиналғаны анық. Қай кезде болмасын қыз біткен көбіне анасын айтып үлгі етсе, Рәбибі тіпті бөлек. Ер баладай әкесімен мақтанады. Әкесі Құрманәлі мен анасы Шонан екеуі бес қызды дүниеге әкелген кісілер. Сол қыздардың алдыңғысы жеті-сегіз жасқа келгеннен ағаштан түйін түйген әкесінің қасында үй жасауға көмекке кіріседі. Бұлар басқалардай ойын-сауық атаулыны әлгіндей қарық қылмапты. Сабақтан оралып бұйырған шай-суын ілсімен: - Қазір, балаларым, жұмысымызды жалғастырайық, - деген әке сөзін екі етпестен, ешбір қабақ шытпастан мыжырайған тамның іргесіндегі қамыстан соғылған кепеге қарай беттейді. Ол да қайбір жетісіп тұр дейсін. Қыс болса азынаған боранмен айқасып, ысқырып-қышқырып түрлі қорқынышты даусымен байбаламға басады.

Суда тұрған ағаштардың бабы-ақ қатты. Дегенмен хас шебердің алтын қолынан шыққан жасаулар. Керегелердің көзін тесіп қайыстармен шегелейді. Әсіресе уықтарды дайындар кезде екі қызы екі жақтан қолдан жасалған аспапқа белгіленген жермен дөп түседі. Егер түспесе ағаш жарылып кетеді. Сол кезде әкесінің бетіндегі әжімдері тереңдеп тарамыс қолдары қалтырап: - Қап, дейтін. Сол бір-ақ ауыз күйзеліс бес қыздың жүрегін тілгілеп өтеді. Әкесінің сол қиналысынан, маңдайынан жосықсыз тапшылаған терінен: - Өттен, бір ұлым болғанда ғой деген түнілістен кара аспан қапылғандай ызалы сөзді оқып дегбірлері таусылып іштей мүжілетін күндерді айтсаңшы?! Ол күйзеліс аздай ұл таппаған анасының кеудесін кескілеп өтетіндей балаң көңілдері жалтақтап бұларда өздерін жазықтылар қатарына санап бәрінің бірдей қыз болғанына өкінетін. Істері оңға басса сантиметрлеп қиылған ағаштар түп- түгел ойдан шыкса Құрманәліде, қыздарыда мәз. Дастархан басы жарқын-жарқын әңгімелерге ойыстап кешқұрым шам жарығымен Рүстем Дастан, Қыз Жібек киссаларын кезекпе-кезек оқытып тыңдайтын. Сол кезде батырлардың

тұлпарлармен шабысын айшылық алыс жерлерде жер апшысын қуыра желмен жарысқан сәттерін аркалана тыңдап: - Өй, пәлі, өйдөйт, - деп қошеметтеп сартасынан жүгінгенде екі көзі оттай жанып сол оқиғаның ішінде өзі жүргендей әсер алатын. Қыз Жібек, Құртқалардың сұлулықтары, ақылына сай көркі, көрегендіктері, тапқырлықтары, қазақы болмыс бәрі-бәрі бес қыздың жан-тәнін жаулап осылардай болсам ғой-ға бағындырды. Мың құбылған сұңғыла үндері құйқылжып тыңдаушыларын өзге әлемді шарлатып Шиелі ауданының Алмалы шағын ауылын мекендейтіндігін әбден ұмыттырып әкететін. Кейде көршілердің де қосылатыны бар. Түннің қай кезге ауғандығында ескермей қараңғылықпен арпалысып қыздардың көмегімен үйлеріне әрең тарқасатын.

Отбасының көмескі тіршілігі қыздардың шалқақтауына жол бермеді. Бір ізбен мектепке барады, үйге қайтады. Сол карапайым үйде көл- көсір бейнет күтіп тұр. Жамау киім бұлардың үйреншікті әдеті. Бірінен қалғанды бірі киіп, кеңдеуін тарылтып, ұзындауын қысқарту дағдыға айналғандай. Жаңа туралы ауыздарын ашпайды.

Тілім-тілім алақаннан шыққан шаңырақ, уық, кереге, сықырлауық

қия баспады. Оқуын бітіріп келісімен мекеменің есеп-қисабын жүргізе жүріп келешектің кемелдеуіне үлес қосты. Көп ұзамай атқа қонды. Ерлерше еткен еңбегі қайраттандырды, батылдандырды, қайсарлыққа апарды. Осы іс қолынан келе қояр ма, - деп күдіктеніп көз қиығын тастағандарға мойымады. Әкесінен алған тәлім-тәрбие еңбекшілдік жар құлағын жастыққа тигізбей тыпыршытты. Сөйтіп бизнес саласына құлашын серметті. Әрине ұшан теңіздің о шетімен бұ шетіне жалғыз жүзіп шығу қиынға соқты. Бірде сермей-сермей қанаты талса, бірде қайырлап қалды. Сонда да жігерлі жүзі тайсалмады. Жарты жолда малти алмай батып кетуден әсте қорықпады. Тағдырына таза сиынған қалпынан таймады. Өзіне жар табуда да асықпады. Сынағандары бөтелкесін құшақтай жүріп көлгірситінге ұқсады немесе отбасына отырғызып алып тапқанын не әрі не беріге жеткізбей әлсірететіндей әншейін еркек қана болды. Ия, өзіндей азамат қана керек еді Рәбибіге. Шыны керек тандаған жарынан қателеспепті, ойындағысындай атпал азамат Атсәлімге кезікті. Ұл мен қыз сүйді. Ұлы Самат прокуратура саласында, ал келіні Гүлнұр жоғары санатта дәрігер.

Рекең ұлын қолтығының астына

инабатты, байсалды қызы екенін ұмыттырмады. Даңқы қанша тарапқа тарап жатса да бірқалпы. Ұлттық мінез тәрбие санасынан бір сәт шықпады. Рәбибі әңгімесі арасында: - Әлеуметтік жағдайдағы қиындықты көлденең тарта-тындар көбейді. Бұрынғы атасы басқа аттан түс -деп жаугершілік заманында туған баласын жұртқа тастап бауырын атына өңгеріп кеткен бауырдан безіну таңсық емес. Туыскандық пен бауыр-малдық айдалаға қалып, барға қатысатын жұқсыздыққа айналды. Балаға анадан өнер, әкеден ақыл деседі күннен-күнге түрленіп системасы өзгеріп отырған прогреске жүгіну жастардың миын берекесіздікке ұшықтырып бара жатқанын, әке-шеше, үлкенді сыйлайтын баланың сиреуін сөз етеді.

Отбасы ошақ қасында қалып қоймау әр әйелдің өзіне байланысты. Дегенмен еркектер тұрмыстық саланы әйелге ғана артып қоймай оның қызығын көргеннен гөрі шыжығына бірге батқанын жақсы көреді. Әке отбасында айбат болуды көксейді. «Асты қорлама құстырады, ерді қорлама аздырады» дегенде аталы нақыл бар, -деп Рекең отбасы туралы әңгімесіне ойын тез бұра берді. Біздің көңілімізге тағы бір қонғаны халқымыз қонақ-

Кенже қызы Жанетта №15 мектеп-лицейде бесінші сынып оқиды. Озат оқушы жақында Халықаралық бейнелеу өнерінен алтын медальді жеңіп алды. Анасына ұқсап өнерлі. Бірнеше жарыстарға қатысып оза шығып облыс, қала әкімінің қолынан алғыс хаттар мен баға сыйлықтарын иеленді. Асып-тасымайтын бірқалыпты мінезі анасына ұқсайды.

Рәбибінің қоржын толы мадақтауларын, алғыстарын атап жатпадық. Бұрын жазылып жүр. Біз тың қырынан келуге тырыстық. Жастарға осындай келдір-бұдыр соқтықпалы жолдан адаспай түзуін тапқан өр кеуделі бірде жас қыз, бергін келе бойжеткен, сосын ана, енді әже атанған бейнетпен жеміс жеген қайсарлықты паш еттік.

Кішкене ғана ауылдан тілеп ұшып мешіт, бірнеше мейрамхана, құрылыстар салғызып мың-мындаған жандардың нанын тауып, көптеген мүгедектерге, панасыз карттарға, жетім-жесір, ауруларға қаражатын аямай төгетін аяулы ананы әңгімемізге арқау еттік. Ұлға бергісіз осындай өз орындары бар қыздарды дүниеге әкелген ата-ана балаларының атағына риза болар. Өкінбейді. Өйткені тәлімі мен тағылымы мол. Отбасының ұялы жылуын көргендігі ағайынды, туысты, жұртты табыстырды. Табиғаттың әйелге сыйлайтын бақытын салт-дәстүрін ұстанды. «Бір жақсы қыз, екі нашар ұлға татиды» деген халқымыздың дана сөзін жастардың есінен шығармайды. Қазақтың

жайлығынан айрылмаса екен, келіндер жалқаулыққа бейімделіп барады. Жөргек жумайды, қонағын мейрамханадан, дәмханадан күтеді. Баршылықты,

тоқшылықты сыртқа шашады. Ертен өзімшіл, жатбауыр, қатыгез баланың өсетінін білмейді. Босағада, дастархан басында бата алу ишараты құрғап барады. Бұл бізге үлкен қасірет орнатады. Шетелге еліктеушілік, жосықсыз әрекетті қабылдағыштық қасиеттен арылған жөн. Қазақы жанұяға ештеңе жетпейді. Ол үлкен мектеп. Егер ондағы ата-ана тәлімді, парасатты ұстаз болса... Бірнәрсеге қуанамын демография-мыздың өсіп келетіні, - деді.

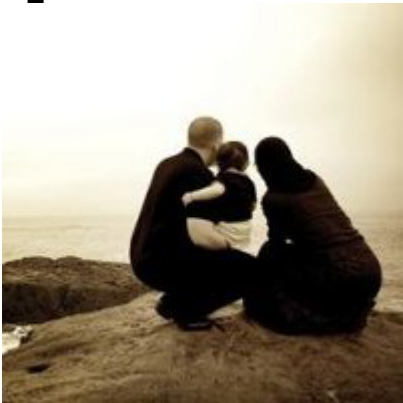
Біз Рәбибі Нұржанованың әңгімесіне сусынымызды қандырып, кең ауаны сіміре жұтып, рахаттана тыңдадық. Бойымызға ерекше күш-қуат жинадық. Әлі де айтарының көптігіне куә болыстық. Мейірімге толы жүзі тарыққан, тозығы жеткен тұстары еске түскенде күңгірттеніп, жетілген тұсқа келгенде жайнап өзгеріске еніп отырды.

Жастарға бел ортасынан кешкен бейнеттің енді-енді ғана ұшпағына жеткені сабақ болса екен дедік. Ағаш түгіл ағашта бірін — бірі құлатпаған. Ендеше адам атты құдыретті тұлғаның дәл осылай қиындықпен қасарыса, тайталаса жеткені ғанибет. Өмірдің сын баспалдағы биіктей беретінін тереңнен түсінген Рекең ананың батылдығы мен батырлығы бір бөлек.

Бибайша ӨТЕНӘЛИҚЫЗЫ,
Қазақстан Журналистер
Одағының мүшесі

ЖҰМА БЕТІ

Сондықтан әркім өзіне мұқият болуы керек, өз міндетін білуі керек, шектен аспауы керек, кемшілігі болса кешірім сұрап жаңа парак ашып қуанышпен өмірді ары қарай жалғастыруы керек. Дінімізде ренжітуге тыйым салынғаны секілді, ренжуге де тыйым салынған, Мұсылманға үнемі жақсы көзбен қарау керек, кемшілігін көрмеу керек. Мен білмейтін бір себебі болса керек деп оны кешіру керек, тілімен де оны ренжітпеу керек. Кешірген кешіріледі, жақсы көрген жақсы көріледі.

Күйеуіне қолынан келгенше жылы шырай көрсетіп, сүйіспеншілігін білдіру

керек, тілімен де оны ренжітпеу керек. Хадис шәрифтерде былай бұйырады:

«Қияметте Аллаһу тағала күйеуін тіліменен жәбірлеген әйелдің тілін 70 аршын ұзын етіп мойнына орайды. Күйеуіне жаман көзбен қараған әйелді басы кесілген, денесі бөлшектенген

ҮЙЛЕНЕТІН ЕРЛЕРГЕ КЕҢЕСТЕР

күйге айналдырады.»

Әйелге әшекей бұйымдар мубах саналады. Алайда әшекей алу үшін күйеуін қиын жағдайға түсірмеуі керек, бөтендерге әшекейлерін көрсетпеуі керек! Сонда ғана әшекейлері Жаннатқа кіруге кедергі болмайды. Хадис шәрифте былай бұйырады: «Жаннатта әйелдердің аз болғанын көрдім. Себебін сұрадым “Оларды алтын және әшекей бұйымдары алдандырды” деді.» (И. Ахмет) «Сенен не көрдім» деп күфрани нимет (жақсылықты түсінбеушілік) етпеу керек! Екі хадис шәрифте былай айтылады: «Егер күйеулеріне күфрани нимет етпегенде, намаз оқыған әйелдер дереу Жаннатқа кіретін еді.»

«Жаханнам халқының көпшілігін әйелдер құрайтынын көрдім. Себебі көп лағынет айтып күйеулеріне қарсы күфрани

нимет етуі.»

Күйеуіне бір жақсылық жасаған болса міндет етпеуі керек. Азық-түлік, киім-кешек сияқты мәселелерде күйеуін ренжітпеуі керек, орындай алмайтын нәрсені одан сұрамауы керек! Күйеуінің намысын қорғауы керек, әркез оның

разылығын алып оны қуантуға тырысуы керек! Хадис шәрифте былай бұйырады:

«Әйел мойнындағы күйеу ақысы, сендердің мойнындағы менің ақым секілді. Олай болса күйеуінің ақысын орындамаған әйел, Аллаһу тағаланың ақысын орындамаған болады.»

Әйел күйеуін ренжітпеуі керек.

Бір күні хазреті Фатима, әкесінің алдына жылап келеді. Расулұллаһ алейһиссалам:

- Ей Фатима, неге жылап тұрсың? - деді.

- Ойланбай айтқан сөзіме Али ашуланды. Мен кешірім сұрадым. Бірақ оны ренжіткенім үшін жылап тұрмын.

- Қызым білмейтін бе едің, Аллаһу тағаланың разылығы күйеуіңнің разылығына байланысты. Әрдайым күйеуіңнің разылығын іздейтін, күйеуі де одан разы болған әйел ең бақытты

әйел. Әйелдер үшін ең үлкен ғибадат күйеуіне мойынсұнуы. Күйеуі әйеліне разы болса ол әйел қалаған есігінен Жаннатқа кіруге құқылы болады. Күйеуін ренжіткен әйел оны разы еткенге дейін Аллаһу тағаланың лағынетінде болады.»

Күйеуінің ақысына мән беріп

орындаған әйел жихад еткендей сауапқа кенеледі. Хадис шәрифтерде былай бұйырады:

«Күйеуінің ақысын орындау Аллаһ жолында жихад ету секілді.»

«Әйел күйеуінен рұқсатсыз нәпіл ораза тұта алмайды. Егер рұқсатсыз тұтса аш және сусыз жүрген болады, сауап жазылмайды. Күйеуінің рұқсатынсыз сыртқа шыға алмайды. Шықса көктегі періштелер үйіне қайтқанға дейін лағынет айтады.» «Еркек қажеттілігі үшін әйелін шақырса, әйелі тандыр басында болса да дереу жауап берсін!» «Күйеуі шақырғанымен төсекке келмеген әйелге періштелер таңға дейін лағынет айтады.»

«Әйел, күйеуінің рұқсатынсыз өз малын да жарата алмайды.»

«Рұқсатсыз үйден шыққан әйелге күйеуі разы болғанға дейін жер бетіндегі барлық нәрсе лағынет айтады.»

«Әйел күйеуінен рұқсатсыз ешкімді (әке, шеше, бауырларын да) үйіне кіргізе алмайды, нәпіл намаз оқи алмайды.»

«Әйелдеріңнің сәнді киінулеріне тыйым салыңдар! Бәни Исраил әйелдері сәнді киініп мешітке тәкаппарланып барғандары үшін лағынеттелген еді.»

«Күйеуі разы боғанға дейін әйелдің намаздары және ешбір жақсылығы қабыл болмайды.»

«Әйел күйеуінің ақысын өтемейінше Аллаһу тағаланың ақысын өтеген болмайды.» «Әйелдің ең үлкен міндеті күйеуінің ақысын орындау, ал еркектің міндеті анасының ақысын орындау.» «Намаздары қабыл болмайды» дегені, намаз борышынан құтылады, бірақ оған берілетін үлкен сауаптарға қауыша алмайды дегенді білдіреді. Намаздары босқа кетеді деген сөз емес. Бір әйелден күйеуі разы болмаса әйел күнәсының жазасын тартқаннан кейін Жаннатқа кіреді. Жаннатқа тек көпірлер кірмейді.

Мұсылманның күнәсі көп болса да, соңында міндетті түрде Жаннатқа кіреді. Ерлі-зайыптылар жақсы қарым-қатынаста болып бір-бірлерінің разылығын алуға тырысуы керек.

(Соңы. Басы өткен санда)

Ібіліс лағнеттелуден бұрын періштелердің ұстазы ма еді?

Иә, періштелердің ұстазы және басшысы еді. Ислам ғалымдары былай деген:

Аллаһу тағаланың әмірімен бүкіл періштелер Адам алейһиссаламға қарай сәжде етті. Періштелердің ұстазы болған Ібіліс бұл әмірді тыңдамады, сәжде етпеді. Имам Сәлеби хазреттерінің Ибн Аббас хазреттерінен риуаят еткені бойынша, Ібіліс періштелермен бірге еді. Оттан жаратылған жындар тайпасынан еді. Ал періштелер нұрдан жаратылды. Ібілістің әуелгі есімі Өзәзіл болатын. Ол жәннат қарауылдарының бірі еді. Бүкіл әлемде аспан періштелерінің басшысы еді. Дүние аспанының және жерінің сұлтаны еді. Періштелерден білімде үстемірек еді. Аспан мен жер арасын басқаратын еді, осы себептен өзін жоғары санады. Бұл жағдайы оны Аллаһқа қарсы шығуға жетеледі. Аллаһу тағала оны мейірімінен алыстатты.

айтып тәкәппарланды. Осылайша Аллаһу тағаланың азабына ұшырады және лағнетке (қарғысқа) лайықты болды. Мәңгілікке мейірім шекарасынан қуылды.»

«Періштелердің басшысы Ібіліс еді.»

Құранда Ібіліске емес, періштелерге сәжде жасау бұйрығы берілгендігі айтылуда. Шайтанға ондай бұйрық берілмеген болса, онда неліктен шайтан жазаланып, лағнеттелді?

Астағфируллаһ, Аллаһу тағаланың қате, қажетсіз бір нәрсе істеуі, хабар берместен жазықсыз бір махлұқын жазаландыруы, яғни зұлымдық жасауы әрине мүмкін емес! Ол періштелермен бірге тұратын еді, олардың ұстазы еді. Аллаһу тағала арасында Ібіліс те бар болған

ПЕРІШТЕЛЕР ЖӘНЕ ІБІЛІС

періштелердің тобына әмір берді. Ол топта Ібіліс болмағанда еді, берілген әмірден жауапкер болмас еді. Аяттарда «Бірақ Ібіліс сәжде етпеді» делінген болса, демек, Ібіліс те сәжде жасау әміріне қатысты еді. Бір аят

жасау әмірін алдым, бірақ қарсы шыққаным үшін тозаққа лайықты болдым.»

«Тәкәппарлықтан сақтаныңдар. Тәкәппарлық шайтанды сәжде етпеуге ынталандырды.»

Ібіліс хазреті Адамға сәжде етпегені үшін неліктен лағнеттелді? Шайтанның хазреті Адамға сәжде етпеуінің Аллаһқа қарсы шығуға не қатысы бар? Әрі Аллаһқа қарсы шыққан болса да, қарсы шығу лағнеттелуге, күпірге себеп болады ма? Неліктен Аллаһ өзіне емес, хазреті Адамға сәжде жасауды бұйырған?

Сәжденің Адам алейһиссаламға емес, Аллаһ үшін жасалуы талап етілді. Яғни хазреті Адам бағытында Аллаһқа сәжде ету

бұйырылды. Біз де қағба бағытында Аллаһ үшін сәжде жасаймыз. Қағбаға сәжде жасамаймыз. Періштелермен бірге Ібіліске Адам алейһиссалам бағытында Аллаһқа сәжде жасауы әмір етілді. Ал Ібіліс бұл әмірді қате деп санап, сәжде етпеді. Яғни Ібіліс сәжде ету әмірін орындамағандықтан емес, Аллаһтың әмірін қате деп санағандықтан лағнеттелді.

Намаз оқымайтын, ораза ұстамайтын адамның жағдайы Аллаһқа қарсы шығу болғанымен, оған кәпір делінбейді. Бірақ намазды, оразаны қажетсіз деп санаса, кәпір болады.

Міне, шайтан да Аллаһтың әмірін дұрыс деп санамай «Мен оттан, ол болса топырақтан жаратылды. Оттан жаратылған бір болмыстың топырақтан жаратылған бір болмысты құбыла қылуы қателік» деп сәжде жасамады және мәңгілікке лағнеттелді.

Періште мен шайтан

Әр адамның қасында бір періште және бір шайтан бар ма? Сондай-ақ Ислам Ахлақы кітабында «Шайтаным мұсылман болды» хадисі өтеді. Бұл не деген сөз?

Әр адамның қасында бір шайтан болғанындай, әркімнің қасында бір періште де бар. Шайтан адамның жүрегіне жаман ойлар, уәсуәсалар салады. Ал періште адамға жақсы ойлар береді. Үш хадис шәриф мағынасы:

«Періштеден келген илхам Ислам дініне

сай болады. Шайтаннан келген уәсуәса Ислам дінінен айрылуға себеп болады.»

«Егер әйел күйеуінің мүлкінен, зарар бермей, ысырап қылмай садақа берсе, оған сауап жазылады. Сонымен бірге күйеуінің еңбекақысына (яғни, жұмыс істеп ақша тапқаны үшін) және жұмыс берушіге де сауап жазылады. Және әр бірінің сауабы кемімейді».

«Аллаһу тағала менің жанымдағы шайтанның уәсуәсасынан мені қорғады.»

«Аллаһу тағала маған нәсіп етті. Шайтаным мұсылман болды.»

Бұл жердегі мұсылман болды дегені «Бағынды, маған зиян тигізе алмады» деген сөз. Онсыз да мұсылман — бағынған, ешбір шартсыз мойынсұнған адам деген сөз.

Шайтан неге кәпір?

Шайтан Аллаһты таниды. Жәннат пен тозақты көрді. Күнә істеушілердің тозақта жаза көретінін біледі. Осы себептен адамдарға уәсуәса (жаман ой) береді. Күнәға және күпірге итермелейді. Күпірге түскендердің тозақта жазаланатынын білгендіктен, тоқтамай уәсуәса береді. Шайтан мұсылманның сенуі керек болған барлық нәрсеге сенеді. Тек Аллаһтың бір бұйрығын орындамады. Ал мұсылман Аллаһтың көптеген әмірін орындамайды. Шайтан бір күнә үшін неліктен мәңгі тозақтық болды?

Шайтан күнәсі үшін емес, күпірі үшін мәңгі тозақтық болды. Аллаһтың әмірін орындамағаны үшін емес, ұнатпағаны үшін, яғни Аллаһтың оттан жаратылған бір құлынын топырақтан жаратылған бір құлға сәжде ету әмірін қате екенін айтқаны үшін күпірге түскен және күпіріне өкінбеген. Қазір бір мұсылман мүлдем ішкілік ішпесе де, «Мас қылмайтындай аз мөлшерде ішкілік ішу күнә болмайды» десе, күпірге түскен, кәпір болған болады. Өйткені діннің әмірін ұнатпаған болады. Шайтан да Аллаһу тағаланың әмірін ұнатпағандықтан кәпір болған. Сондықтан дініміздің қандай да бір әмірін ұнатпаудан қатты сақтану қажет.

«Аллаһқа иман келтірген әйелге, күйеуі ұнатпайтын адамды үйіне кіргізуіне тыйым салынады. Күйеуі ұнатпаған уақытта үйінен шығуға тыйым салынады. Әйелге күйеуінен басқа адамды тыңдауына болмайды. Егер күйеуі жәбір көрсетсе де оған өзі келіп ризашылығын алуға тырысқаны жөн. Егер күйеуі риза болса, бұл әйелі үшін жақсы бір игілік болады. Дегенмен әйел қанша тырысса да күйеуі риза болмаса, онда ол әйелдің ары Аллаһтың алдында таза болады».

Ибн Аббас хазреттері былай деген: «Ібіліс жәннат қарауылдарынан еді, бүкіл әлемде аспанның істерін басқарған еді.»

Саид бин Мусәиб айтқан:

«Ібіліс — періштелердің басшысы, ұстазы еді.»

Ахмед Рифаи хазреттері шәкірттерімен сұхбаттасып отырғанында адамдардың өздерін ұнатуына қатысты сұралған бір сұраққа берген жауабында былай деді:

«Білімінің артық, амалының көп болуымен тәкәппарлыққа түскен адам марифет иесі емес. Өйткені шайтан да өте білімді еді. Қате пікірімен оттың топырақтан үстемірек екенін мәлімдеді. Алайда ол періштелерге ұстаз еді. Соңында өз нәпсінің үстем екенін

кариманың мағынасы мынадай:

«Періштелерге «Адамға сәжде етіндер» деген едік. Ібілістен басқа бәрі сәжде етті. Ол жындардан еді. Раббының әмірінің сыртына шықты. Қазір сендер мені тастап, Ібіліспен және оның жақтастарымен дос болып жүрсіндер ме? Алайда олар сендердің дұшпандарын. (Шайтанның жолынан кеткендермен достасып, жәннатты беріп, тозақты алу) залымдар үшін қандай жаман айырбастау.»

Шайтанның сәжде етуге әмір алғандығын білдіретін екі хадис шәриф мағынасы мынадай:

«Адам баласы сәжде аятын оқып, сәжде еткенде шайтан жылап алыстайды. Кейін айтады: Маған обал болсын, адам баласы сәжде ету әмірін алды да, сәжде етті, сол үшін жәннатқа қауышты. Мен де сәжде

ДАЛАНЫҢ ДАРА ДІЛМАРЛАРЫ

Бұхар жырау бір жолы көрші ауылдың тойына шақырылыпты. Ол тойға оның Ақан, Төбет деген ағайындары да барыпты. Бұл кезде жыраудың жасы алпыстан асып, өзі тұрмыс тауқыметінен жүдеңкіреп жүрсе керек. Тойда Бұхар көп өлең, жыр айтып, тыңдаушысын риза етіпті. Сөз арасында Төбет пен Ақанның да байлығын мақтап қояды. Той таркайды. Жұрт ауылдарына қайтады. Осы кезде Бұхарәлгі екі бай ағайыннан бір жаз мінуге ат майын сұрайды. Ақан мен Төбет «Жарайды келер жылы жазда ауылға бір соғарсыз» деп жүріп кетеді. Сол айтқан уәде бойынша келесі жылы Бұхар екі байдың ауылына барады. Бұхардың келетінін біліп ол ағайындары «Бұхар келсе осыны беріп қайтарайық» дер керегінің басына екі кез бөз мата қыстырып қояды. Олардың бұл сарандығын Бұхар жолшыбай елден есітеді. Бұхар жырау Ақанның үйіне кіріп барса, керегенің басында ілулі тұрған бөзге көзі түседі. Сонда ол былай деп термелепті:

Бұхар екен біз келдік,
Ақан, Төбет байларға.
Бесті берсең семіз бер,
Жаздай Бұхар жайларға.
Бермеймін деп атама.

Асауынды матама,
Шылбырынан берік тартсам,
Шамырқанып шамданып,
Шалқасынан жата ма?
Алпыстағы Бұхардың
Сілесі құрып қата ма?
Құлдарың мен күндерің
Мерекеге бата ма?
Келіп едім өзіңе,
Түнеугі айтқан сөзіңе,
Тіпті разы болмаймын,
Керегенің басында,
Екі қары бөзіңе,
Бермей қалсаң осы жол,
Жолықпаймын деп ойлама,
Жортуылшы ердің кезіне!

Токсан екі жастан аса өмір сүріп, оның сексен жылдай уақтысын жыраулықпен, билік айтумен өткізген Бұхар сынды алып жырау, адуынды бидің кезінде жырлаған толғау, термелері мен айтқан билік, шешендік сөздері, мақал, нақылдары қыруар мол болған. Оның көбісі кезінде хатқа түспеген. Ел жадында сақталып атадан балаға мирас боп жеткен нұсқаларын белгілі фольклоршы Мәшһүр Жүсіп Көпеевтің жинаған үлгілерінің кейбірін осы зерттеу соңына тіркеп отырмыз.

Ай, заман-ай, заман-ай,

Түсті мынау тұман-ай,
Істің бәрі күмән-ай.
Баспак, тана жиылып,
Пана болған заман-ай,
Құл-құтандар жиылып,
Құда болған заман-ай,
Арғымағын жоғалтып,
Тай жүгірткен заман-ай.
Азаматын құлатып,
Жұрт талақ болған заман-ай.
Арғымақтың жолы жоқ,
Жабылар жалыменен тенелер.
Жаксылардың малы жоқ,
Жамандар малыменен тенелер.
Арғымақ жалсыз, ер малсыз,
Алланың аманат қойған жаны,
Қай күн алары болжасыз!

Көкшетаудың салдыраған,
Қара үңгір жолдары.
Сабантаудан жиылып,
Бес сан болды қолдары.
Өзін қонған Көкшетау,
Кәпір қала салды, ойла.
«Жарқайың» деген жерлерге
Шашылып шеті барды, ойла.
Атбасар тәтті су еді,
Өне бойын шандып ал,
Сүзекісін салды, оны ойла.
Қарқара деген тауларға,
Қарқарасын шанышты, ойла,
Бетеге мен көденің,

Берекесі қашты, ойла,
«Көкмұрын» деген жерлерге,
Қыстауын сонан тікті, ойла.
Жылқының суат-суына,
Шошқасын әкеп төкті ойла,
Ұлытау шеті Созактан,
Созактан бергі жерлерден,
Көкорай шалғын көре алмай,
Шұбырып қазақ кетті ойла.
Нұраның бойы-Ақмола.
Есілде бар-Қараөткел.
Екі өткелдің аузынан,
Тас қорғанды салды ойла.
Баянаула, Қызылтау.
Оны да кәпір алды, ойла.
Жерлікте жетер суды, ойлы.
Шұршітпенен құлақтас,
Қырғызбенен жұбаптас,
Ортасында ұйлығып,
Кетпейін десе, жері тар,
Кетейін десе, алды-артын,
Қоршап бір алған көуір бар.
Ұйлыққан қойдай қамалып
Бүйіріне шаншу қадалып
Сорлы бір қазақ қалды ойла
Қара құлам жүйрік деп
Құланы мақтай берменіз
Жебе тисе мерт болар Мерт болған
соң ет болар
Жаңғызға зорлық қылмаңыз
Жағасынан алмаңыз

(Жалғасы бар)

ЖІГІТТІҢ ТҮП АТАСЫН ҚАЗҒАН ИТ

Сырымның атасы Шолан батырды төрелер қылыштап өлтіреді. Шоланнан Дат іште қалып дүниеге келгесін, кара қазақ жиналып төрелерменен арадағы зіт (зіт-деген ескі сөз, бұл жерде кең деген мағына алынған) ұмытылмас үшін жас баланың атын Дат қояды. Дат атасының кегін ала алмайтын жасықтау болып өседі.

— Ей, Дат, сенің атың заманыңда қойған Дат еді-ау, есіміңе жесімің лайықты емес, тек бір қоя салған ат еді-ау — деп қазақтың карттары Даттың бетіне соғып жүреді.

Дат өсіп бір тәуір әйелге үйленеді, одан Сырым туады. Сырым өсіп ат арқасына мініп, ағайын аралап Байбақтының Сасай дейтін атасының аулына келеді. Келсе ағайындары қаумалап ортаға алып, жылап қоя береді.

— Мына атаңа нәлет Нұралының баласы Есім сұлтан біздің бір ағайынның Ақмоншақ дейтін жүйрік атын ылауға мінемін деп ұстатып алып еді, енді бәйгеге қосып Есімнің Ақмоншағы атанып, атағын шығарып тасып жүр. Міне биыл екі жыл болады, талай рет кісі жіберіп сұрадык, берер емес. Бүгінде «құлаққа құлақ, тұяққа тұяқ ал» дейтінді шығарды,— дейді.

— Ақмоншақты бір жесірге балайтын едік, бүкіл Байбақтының атағын шығарған Ақмоншақ еді. Шырағым, сол атқа сен бар, саған берер,— дейді ағайындары.

—Ей, ағайын, сіздер мені Нұралыға жұмсамандар, ол ит маған да бермес. Берсе жақсы, бермесе тегін қайтпаспын, бір жанжал туып кетер,— деп өтінеді Сырым. Ағайындары қаумалап болмайды, ақырында Сырым көнеді. Барып Нұралы ханның өз үйіне түседі.

— Сырым, жай жүрмісің, жұмысың не? — дейді Нұралы.

— Сіздің Есім деген балаңыз менің бір ағайынымның атын ұстап ылауға мінген екен, оған екі жыл толыпты.

— Мауқы басылса, сол аттың сүйегі болса да алып кетейін деп келіп едім,— дейді Сырым.

— Жарайды, олай болса Есімді шақыртып атайың,— дейді хан.

— Есім шырағым, мына Сырым Ақмоншақты сұрай келіпті. Бірталай міндің ғой, енді берсейші,— дейді Нұралы баласына.

— Ағайыннан бір ат міне алмасам, мен несіне сұлтан болып жүрмін? Мен атты беремін деп алғаным жоқ, Сырымға ат керек болса құлаққа-құлақ, тұяққа-тұяқ алсын да кетсін,— дейді Есім.

— Менің де естиін дегенім осы сөз еді,— деп Сырым үйден шыға жөнеледі. Нұралы хан артынан Есімді қайта шақырып алып:

— Шырағым Есім, сен түсін, мына Сырым бір тайдың құнына келіп жүрген жоқ, бұл соғысқа келіп жүр, сен білмейсің, бұның атасы Шолан біздің бабаларымыздың қолынан жазымдалған, бұл соны әлі ұмытпай жүр екен, атын беру жөн болар,— дейді. Есім Сырымның артынан кісі шаптырып: «Келіп қонақ болып, атын алып кетсін»,— дейді.

— Атана нәлет Есімнің есігіне бір тай үшін екі барып еңкейсемау, бар ханыңа сәлем айт, келіп қонақ болатын күнімді өзім айтармын,— деп қайырылмай кете барады. Ағайындарына келіп атты әкеліп берсе аларсындар, өздері әкеліп бермесе енді сұрамандар,— дейді. Сырым аулына келіп атын тастап, Есімнің ызасынан желмаяға мініп, ханды шабуға Сарыарқаның қазағынан көмек сұрайды. Сөйтіп жүргенде елдің ақсақалдары кеңесіп Сырымды Бақай сыншының алдынан өткізбекші болады. Сонда екеуі кездескенде, Бақайдың Сырымның қолын ұстап тұрып айтқан сөзі мынау екен:

— Иә, Сырым бала, жоқтан бар болдык, айырдан нар болдык, көндей қамқа тозды, атадан ұл озды, анадан қыз озды, боздан бурыл озды. Осыған жауап берші, шырағым,— дейді. Сонда Сырым батыр:

— Иә, жоқтан бар болсам, құдайдың құдіреті болар; айырдан нар болсам, атам үлек болар; көндей қамқа тозса, киюі салақ болар; атадан ұл озса, еркіндігі болар; анадан қыз озса, шіркіндігі болар; Боздан бурыл озса, жүйріктігі болар, Бақай ата! — депті.

— Ей Сырым, әкең сенін Дат төмен, тентек, шұлғауын асына малып ішетін еді. Шешең Қараторы қайратты, күндіз келген жиырма кісіні түнде келген жиырма кісіні қонақ қылып аттандыратын еді. Сен шешеңе тартып туған екенсің-ау, балам,— дейді Бақай карт.

— Иә, Бақай ата, әкем Дат тентек болса болған болар, шешем күндіз келген жиырма адамды, түнде келген жиырма адамды қонақ етіп аттандырса, қырықтың бірі қыдыр деген, онда мен қыдырдан жаралған болармын. «Өзін өзі езген ит, өзен бойын кезген ит, өзі болған жігіттің түп атасын қазған ит» деп еді, Бақай ата,— депті. Сырым. Сонда Бақай сыншы сөзден жеңіліп батырды қонақ қып, ат мінгізіп, шапан жауып батасын беріп аттандырыпты.

МІНЕЗІҢ АУЫР БОЛСЫН

Сырым жас кезінде Есентемір Бөкен биге батасын алайын деп және ақыл сұрайын деп ат, шапан алып барады. Барып қонақ болғаннан кейін Бөкен Сырымнан келген жұмысын сұрайды. Сонда Сырым:

— Менің сізге келген жұмысым — біріншіден, сіздің батаңызды алайын деп келдім, екіншіден, ақыл сұрайын деп келдім,— дейді.

Сонда Бөкен: «Саған батамды берейін, сен жас болғанмен елге бас болғандай екенсің»,— деп бата береді: Арқаң кара нардай жауыр болсын, Мінезің кара жердей ауыр болсын. Өкпең жоқ — бауыр болсын, Құлағыңнан сыбыр кетпесін, Жасың алпысқа жетпесін,- дейді.

Батасын бергеннен кейін: «Мен не десем де бәрінің де мағынасы бар, қалай түсіндің, өзіме айырып бер»,— дейді Бөкен карт. Сонда Сырым:

— Арқаң көп мінгеннен жауыр болсын дегенің — халық үшін жұмыс жаса, халықты өзіне ерте біл — дегенің. Мінезің кара жерден ауыр болсын дегенің — беріден ойлама, әріден ойла, салмақты бол, жеңіл болма дегенің. Өкпең жоқ бауыр болсын дегенің — не болса соған өкпелеп, инені жіпке тізіп өкпешіл болма — дегенің. Құлағыңнан сыбыр кетпесін дегенің — ел арасында дау-

жанжал көп кездеседі, сол мәселені өзін шешіп, ақ-қарасын айырып, дұрыс төресін бере біл — дегенін. Жасың алпысқа жетпесін деген батанызға мен түсіне алмадым,—депті. Сонда Бөкен карт Сырымға ақырған екен:

— Мен сенен құдайдың берген жасын қызғанам ба, жүз алпысқа кел. Менің жасым сексен төртке келді. Алты бөлеге тап болдым. Мен сені сол алты бөледен аулақ болсын деп едім. Ол мыналар: үлкен үйге кіре алмадым, кіші үйге сия алмадым. Қара сақалды әкем болды, кара шашты шешем болды. Ауру келді, көрілік жемді,— міне, алты бөле деген осы. Бұған қалай түсіндің? — дейді.Сонда Сырым батыр:

— Үлкен үйге кіре алмадым дегеніңіз, адамның қатары кетеді, баратын үйі таусылады. Кіші үйге сия алмадым дегеніңіз өзінен жасы кіші адамдардың үйіне жасы үлкен адам шақырусыз бара алмайды. Кара сақалды әкем дегеніңіз өзіңнен туған кей бала, есейген соң әкенің тілін алмайды, әкені дұрыс баға білмейді. Бір сөз айтсаң бетінді қайырып тастайды. Қара шашты шешем дегеніңіз сол баланың әйелі, келінің. «Осы шалға не керек екен, берген асты ішіп жата бермей»,— дейтін шығар. Ауру мен көрілік түсінікті ғой, ата»,— депті. Сонда Бөкен карт: «Бакытты бол, балам, жақсы шештің»,— дейді. Сырымға қарап Бөкен басын шерткен екен. Сырым оған аузын ашып, тілін көрсетіпті. Сырымның қасындағы жолдастары: «Бөкең саған неге басын шертті, оған сен аузыңды ашып, тілінді шығардың, ол не сөз?»— дейді. Сонда Сырым: «Ол кісі маған басын шерткені — басқа бөле қайдан келеді»,— деген жұмбағы еді; менің оған тілімді көрсеткенім: «Басқа» бөле қызыл тілден келеді дегенім»,— депті.

ЖАҢЫНДЫ ЖАРАЛАМА АЛЫСТЫ ҚАРАЛАМА

Малайсарының аулы төменгі Топайлы қаласының аузында екен. Сырым аулына келгенде карт азынтай қойының алдында жүр екен.

— Аға кім болдыңыз? — деп сұрапты. Малайсары:

— Шырағым, кім болайық, осы жердегі аз үй танамыз-дағы,— депті. Сонда Сырым:

— Тананың қайсысың? Жеті үй — Жиенбекпісің? Бес үй Бессарымысың? Тышқан құлақ — Асанбысың? Төлеуден алған Құнанбысың? — дегенде, Малайсары:

— Шырағым, Тананың пәленімін деп неғылайын. Танысаң танырсың? Мен де сені танып тұрмын. Даттың аузына шайтан түкірген, бір қу аяқ баласы атқа мінді деп естіп едім. Сен сол бала боларсың! — депті. Сонда Сырым:

— Бәлі аға, сол бала боламын. Ауылдан шыққанда сізді сөзден ұтсам, Тананың алжыған шалы деп күлкі қылайын, сөзден ұтылсам, ат мінгізіп, шапан жауып батаңызды алайын деп аттанып ем, ұтылдым, батаңызды беріңіз, атыңыз — мына астымдағы атым, шапаным мынау! — деп үстіндегі шапанын шешіп беріпті.

Елбасы 2015 жылдың сәуір айында Қазақстан халқы ассамблеясының XXII сессиясында сөйлеген сөзінде: «Қазақстан халқы ассамблеясы құрылған күн — 1 наурызды жыл сайын Барлық этностардың бір-біріне және мейірбандық танытып, ол адамдарды өз туғанындай қабылдаған қазақтарға алғыс айту күні ретінде атап өту әділетті болар еді. Ол күн бізді бұрынғыдан да гөрі жақындастыра түспек. Бұл күн мейірімділіктің, бүкіл қазақстандықтардың бір-біріне деген достығы мен махаббатының жарқын мерекесі бола алар еді», — деген болатын. Осыған орай 2016 жылдың 15 қаңтарында Мемлекет басшысы «Қазақстан Республикасындағы кәсіптік және өзге де мерекелер туралы» Қазақстан Республикасы Президентінің 1998 жылғы 20 қаңтардағы № 3827 Жарлығына өзгеріс пен толықтыру енгізу туралы» Жарлыққа қол қойып, 1 наурыз — Алғыс айту күні болып жарияланды.

Мерекенің негізгі идеологиясы — әрбір адамның бір-біріне жақсылық пен жылулық сыйлауы, жетім балаларға қол ұшын созу, қамқорлыққа зәру адамдарға көмектесу, үлкеннің — кішіге деген сүйіспеншілігін, кішінің үлкенді сыйлауы, азаматтар арасындағы сыпайылық қарым-қатынасын дамыту, әдептілік, кішіпейілділік, ізеттілік қағидаларын дәріптеу.

Алғыс айту күніне арналған өңірлік іс-шаралар жоспары облыс әкімінің қолымен

бекітіліп, облыстың барлық аудандары мен Қызылорда қаласы әкімдіктеріне, облыстық басқармалар мен аумақтық департаменттерге, жоғары және орта оқу орындарына жолданды.

Өңірлік коммуникациялар қызметінің ұйымдастыруымен өткізілген баспасөз-конференция барысында облыстық ішкі саясат басқармасы басшысының

АЛҒЫСЫМ ШЕКСІЗ

орынбасары Меңлібаев Еркебұлан Қайырбекұлы және Қазақстан халқы облыстық Ассамблеясы хатшылығының бас инспекторы Сағымбай Айгүл Кемалбекқызы мерекенің маңыздылығына тоқталып, мерекелеу барысын атап өтті.

Жоспарға сәйкес төмендегі шаралар жүзеге асырылды:

- Мәдениет үйлерінде, кітапханалар мен мұражайларда түрлі форматтағы мәдени-көпшілік шаралар ұйымдастыру;

- Алғыс айту тақырыбына арналған «Алғыс айту парызым....» сабақтарының онкүндіктерін (жалпы білім беру ұйымдарында, жоғары және орта оқу орындары, әскери бөлімдер, еңбек ұжымдары) өткізу;

- Мектептер, колледж оқушылары,

студенттер арасында шығармалар, өлеңдер, авторлық жобалардың «Алғыс білдіремін» («Выражаю благодарность») конкурстарын, тәрбиелегені, қамқорлығы мен қолдауы үшін балалардың ата-аналарына алғыс білдіруін көрсететін «Ата-анам — алтын тұғырым!», «Спасибо, папе и маме!» тақырыбында суреттер мен фотосуреттер көрмесін ұйымдастыру;

- 1 наурыз — Алғыс айту күні дүниеге келген сәбилер мен олардың аналарына арнап «Қош келдің, сәби!» - «Здравствуй, малыш!» акциясын ұйымдастыру;

- Алғыс айту күніне орай спорттық сайыстар, жастардың белгілі спортшылармен кездесуін ұйымдастыру, оларға спорттағы жетістіктері және Қазақстанды әлемдік аренада танытқаны үшін алғыс білдіру;

- Облыс көлемінде жастар ұйымдарының қатысуымен «Мен алғыс айтамын!» тақырыбында флеш-моб, акциялар ұйымдастыру;

- Мектепке дейінгі білім беру ұйымдарында, жалпы білім беру, жоғары және орта оқу орындарында «Ұстазыма рахмет!» көркемдік және музыкалық конкурстар ұйымдастыру;

- Қарттар үйі мен «Атамекен» балалар ауылында қайырымдылық акциясын ұйымдастыру;

- ҚХА-ның «Қайырымдылық керуені» акциясы аясында Алғыс айту күніне әлеуметтік жағынан аз қамтылған, тұрмысы төмен, көпбалалы отбасылары, жалғызбасты және мүмкіндігі шектеулі азаматтар, ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балаларды қолдауға арналған қайырымдылық шараларын ұйымдастыру, акцияның I-кезеңі — науқасқа ұшыраған балаларға көмек көрсету бойынша жұмыстың қорытындысын шығару, алғашқы нәтижесін салтанатты шарада жариялау;

- ҰОС ардагерлеріне, зейнеткерлерге, мүмкіндігі шектеулі жандарға, табысы төмен, әлеуметтік жағынан аз қамтылған және көпбалалы отбасыларға тегін әлеуметтік көмек көрсету бойынша «Алғыс бата ал» бизнестің әлеуметтік жауапкершілігі акциясын ұйымдастыру (медициналық, шаштараз, қоғамдық көлік, сауда компаниялары);

1 наурыз күні Достық үйінде облыстық ассамблея хатшылығының ұйымдастыруымен Алғыс айту күніне арналған салтанатты шара өткізілді. Салтанатты шара сол күні барлық аудан орталықтары мен Қызылорда қаласында өткізілетін болады.

Мария УМАРОВА

Қазалы қаласының кәсіпкер тұрғыны өз бизнесін Германиядан эксперт шақырту арқылы дамытуды жоспарлап отыр.

Жеке кәсіпкер Шакарзат Имандосова Даму Қорының кеңесшілерінің ақпараттандыруымен «SES — Аға эксперттер қызметі» бағдарламасы аясында Германиядан эксперт шақырды.

Бизнесмен Шакарзат Имандосова бизнесте 20 жылға жуық жұмыс жасап келеді. Алғаш рет өз бизнесін жинақтаған қаржысына бастаған кәсіпкер «Бизнестің жол картасы 2020» бағдарламасына Қызылорда облысынан

ҚЫЗМЕТІН БЕЛСЕНДІ АТҚАРҒАН КӘСІПКЕР

алғашқылардың бірі болып қатысушы атанды және соның нәтижесінде кәсіпкерлігін кеңейтті. Мемлекеттік бағдарламаның тиімді шарттарын пайдалана отырып, жеке кәсіпкер Шакарзат Имандосова Қазалы ауданының орталығы Әйтеке би кентінде қонақ үй кешенін ашты.

Өзінің қонақ үй кешенін дамыту мақсатында кәсіпкер Даму Қорының кеңесшілерімен ақылдаса отырып, Германиядан Ренате Ингрид Луббергер атты эксперт шақыртты. Қазалы ауданында шетелдік маманның эксперттік миссиясын жүзеге асуын «Прэко Қызылорда» Консалтингтік компаниясы ұйымдастырды. Аға эксперт Ренате Ингрид Луббергер қонақ үйлік бизнесте көп жылдық тәжірибесі бар маман. Оның қонақ үй шаруашылығы саласында және менеджментті қосқанда кең кәсіби білімі экспертке аталған бағдарлама аясында біршама елдерге сапар шегуіне мүмкіндік берді. Эксперт Ренатенің біліктілігі мен қызметін белсенді атқаруы нәтижесінде шағын отелін аймақтағы ең ірі қонақ үйге айналдыра алды.

Өзінің эксперттік миссиясының аясында Ренате Ингрид Луббергер жеке кәсіпкер Шакарзат Имандосованың қонақ үй кешенін дамыту бағытында тәжірибесімен бөліседі және бір ай бойы қонақ үй персоналын оқыту да жоспарланған.

- Өзімнің кешенімді ашқан уақытта аудандағы алғашқы қонақ үй кешені болатын, ал қазірде бәсекелестер баршылық және олардың саны күн санап артуда. Бізге бәсекелестікке шыдау үшін қызмет көрсету сапасын арттыру мен қонақ үй кешенімізге келген әрбір қонақтың қолайлы демалысына бар жағдайды жасау қажет. Менің ойымша, неміс экспертін кешеннің жұмысын жақсарту бағытында өз тәжірибесінен алған тиімді кеңесін береді және алған бар білімді бизнеске қолдана отырып, мақсатымызға жетеміз, - дейді кәсіпкер Шакарзат Имандосова.

«Студенттік жастардың кәсіпкерлік бастамасын қолдау» және «Жаңа ашылған бизнесті қолдау» жобаларына қатысушылар табысты кәсіпкерлердің кәсіпорындарында оқудан өтуге мүмкіндік алды. Оқыту курстары аяқталған соң қатысушылар арасында өз бизнесін ашуға бекінген топ Даму Қорына табысты кәсіпкерлер арасынан құрылған тәлімгерлерден білім үйренуге өтініш берді.

ТӘЛІМГЕРЛЕР ӨЗ ЖҰМЫСЫН БАСТАДЫ

Тәлімгерлер қайтарымсыз негізде өздерінің кәсіби білімдерін болашақ бизнесмендермен бөлісіп, бизнестегі мүмкіндіктерді жинақтауға көмек көрсетумен қатар, дұрыс мақсат қоя білу мен оған жетуді үйретуде.

Теориялық оқытудан кейін практикалық білімге қол жеткізгендер қатарында болашақ бизнесмендер Айгерім Нұрманова, Гаухар Сұлтанғали, Айдана Матназарова және Ляззат Төлегеновалар болды. Ляззат Төлегенова және Айгерім Нұрманова кондитерлік цех пен наубайхана ашуды жоспарлауда және оларға осы жолда тамақ өнеркәсібін біршама жыл қатарынан менгерген «Браунис» ЖШС және ЖК «Нұрманова

Баян» компанияларының мамандары көмектесіп жатыр.

Гаухар Сұлтанғали технолог мамандығын игеруде, ал болашақта тігінді менгеруді үйретумен қатар, бизнестегі тәжірибесімен де бөлісіп жүрген жеке кәсіпкер Майра Жұбаназарова секілді өз тігін шеберханасын ашуды көздеп отыр.

- Өз тігін шеберханамды өткен жылы Даму қорының қолдауы арқылы аштым. Мемлекеттік

бағдарлама аясында Даму қоры тарапынан 50% кепілдендіру беріліп, несие рәсімдеу арқылы өз идеямды жүзеге асыра алдым және өз кәсіпкерлігімді кеңейттім. Бүгінде мен 5 адамды тұрақты жұмыспен қамтып отырмын. Болашақ кәсіпкер Гаухарға тәжірибем сүйене отырып, бизнесті дамыту үшін мемлекеттік бағдарлама аясында қаржыландыруға қол жеткізуге кеңес бердім, - дейді бизнес-леди Майра Жұбаназарова.

Жобаның келесі қатысушысы Айдана Матназарова «Қызылорда-Қанағаты» ЖШС типографиясының тынысымен танысып қайтты. Компания топ-менеджері Бакытжан Махатаев Айданаға кәсіпорындағы өндіріс процесін көрсете отырып, өз ақыл-кеңесін айтты.

- Ойланбастан Даму Қорынан түскен бастауыш кәсіпкерлерге тәлімгер болу ұсынысына келістік, себебі тәжірибеміз бұл бизнестің түрінде өте мол. Старт-апперлердің басты қателігі ретінде бизнесті бастағанда бірден мол табысқа кенелуді ойлайтынын айтқым келеді. Сондықтан біздің басты мақсатымыз оларға нарықты кезең-кезеңімен, үлкен шығынсыз бағындыруды үйрету - деп ойымен бөлісті тәлімгер Бакытжан Махатаев.

Барлығы «Студенттік жастардың кәсіпкерлік әлеуетін қолдау» және «Жаңа ашылған бизнесті қолдау» жобаларына аясында қазіргі таңда «Тәлімгер - Старттаппер» ретіндегі 8 жұп құралып, қазіргі таңда бірге жұмыс жасауда. Тәлімгерлердің мақсаты бастауыш кәсіпкерлер жобасының сәтті жүзеге асуына өз ықпалын тигізу болып табылады.

А.ҚОЖАНИЯЗОВА

СПОРТ. СПОРТ. СПОРТ

Ақтөбе қаласында каратэ-додан Әлем чемпионы Әшім Қалидын жүлдесіне арналған XV халықаралық турнир өтті. Дүбірлі бәсекеге Ресей, Қырғызстан және Қазақстаннан 500-

ге жуық каратэші қатысып, өзара шеберлік байқасты. Айтулы жарыста облыс спортшылары 5 алтын, 4 қола медальді олжалады.

КАРАТЭШІЛЕР ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ТУРНИРДЕН ЖҮЛДЕЛІ ОРАЛДЫ

Облыс құрамасының сапында Дінмұхаммед Әбдіхалық (30 келіден жоғары), Марта Ким (53 келіге дейін), Нұржан Ақпанбет (55 келіге дейін), Әділет Төлеу (61 келіге дейін), Әділет Оралбектер (68 келіден жоғары) жеңіс тұғырына көтерілді.

Ағайынды Қуандық және Сүйіндік Мантайлар (60 келіге дейін), Дінмұхаммед Мейрам (61 келіге дейін) және Азамат Сансызбай (75 келіден жоғары) турнирдің қола жүлдесін иеленді.

Спортшылардың барлығы облыстық жоғары спорт шеберлігі, №2 облыстық олимпиадалық резерв мектептерінде және облыстық каратэ-до федерациясында тәлім алады.

ТОҒЫЗҚҰМАЛАҚТАН НӘЛҚОЖА ЕРГЕШБАЕВТЫ ЕСКЕ АЛУҒА АРНАЛҒАН РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ТУРНИР БАСТАЛДЫ

Теренөзек ауданында тоғызқұмалақтан Н.Ергешбаевты еске алуға арналған IX республикалық рейтингтік турнир басталды. Жарыс қатысушыларын облыстық дене шынықтыру және спорт басқармасының басшысы

Н.Ергешбаевтың ұлы, облыстық тоғызқұмалақ федерациясының президенті Әбдіқадыр Ергешбаев құттықтады. Турнирге Алматы қаласы, Ақтөбе, Атырау, Маңғыстау, Батыс Қазақстан, Оңтүстік Қазақстан, Шығыс Қазақстан,

дәрежедегі спорт шебері, 15 спорт шебері, 60 спорт шеберлігіне үміткерлер бар. Соның ішінде Әлем чемпиондары Хәкімжан Елеусінов (Қызылорда обл.), Нұрбек Кабиев (Ақтөбе обл.), Әлем чемпионатының күміс жүлдегерлері

Садық Мұстафаев, аудан әкімінің кеңесшісі Нұртаза Нұрман, спорт ардагері, тоғызқұмалақтан КР спорт шебері Тұрғанбай Болғанбайұлы,

Павлодар және Қызылорда облыстарынан 255 спортшы швейцар жүйесімен классика түрі бойынша бәсекеге шықты.

Олардың арасында 6 халықаралық

Жанат Қаймұлдин (Павлодар обл.), Сайлан Матылов (БҚО) және Азия чемпионы Роза Райымбековалар (Павлодар обл.) сынға түсті.

ТЕННИСТЕН «ҚЫЗЫЛ ДОП» ТУРНИРІНДЕ БЕЛСЕНДІЛІК ТАНЫТТЫ

«Нұрсәт» теннис орталығында «Қызыл доп» облыстық ашық турнирі өтті. Жарысқа Оңтүстік Қазақстан және Қызылорда облыстарынан 6-8 жас аралығында ұлдар мен қыздар қатысты.

Турнир қорытындысы бойынша қызылордалық спортшылар белсенділік танытып, жүлделі орындардан көрінді.

Атап айтсақ, ұлдар арасында Ернар Амангелдіге тең келер ешкім болмады. Күміс жүлдені Бауыржан Кеңесбек иеленсе, қола жүлде Зауырбек Амангелдінің еншісінде болды.

Ал қыздар арасында оңтүстікқазақстандық Жәния Тұрсынқұл турнир жеңімпазы атанды. Қос қызылордалық спортшы Жансая Қыдырова екінші орынды, Меруерт Бөрібаева үшінші орынға ие болды.

Лаура ШОНҒАЛОВА

«Бизнестің жол картасы 2020» бизнесті қолдау мен дамытудың бірыңғай бағдарламасы аясында зейнеткерлер өз кәсібін ашуға мүмкіндік алды. Белсенді қызмет етуге үйренген азаматтар зейнетке шыққан соң алтын уақытын зая кетірмес үшін қосымша табыс табуы ойластырады. Әрине, бұл орайда ең тиімді шешім ол өз бизнесінді ашу болып табылады, себебі өз кәсібін тұрақты жұмыспен қамтып қана қоймай, біршама ақша табуға да мүмкіндік береді. Бизнесті бастауға қажетті бастапқы капиталды мемлекеттік қолдау аясында зейнеткерлер несие рәсімдеу арқылы таба алады.

ЗЕЙНЕТКЕРЛЕР ӨЗ БИЗНЕСТЕРІН АШТЫ

Қантай Қожантаева өз кәсіпкерлік қызметін зейнетке шыққаннан кейін бастаған. Жеке кәсіпкер 20 жыл бойы балабақшада меңгеруші қызметін атқарды және зейнет жасына жеткен соң өз қызметін мемлекеттік қолдау арқылы жеке балабақшаны ашып, қызметін жалғастырды. Қантай Қожантаеваның басты ұстанымы, зейнет жасы бизнес бастауға кедергі емес дейді.

- Зейнетке шығысымен өз балабақшамды ашуды қолға алдым, өйткені менде дайын бизнес-идея бар еді. Мектепке дейінгі оқыту саласында көп жылдық тәжірибем болғандықтан «Құлыншақ» атты өзімнің жеке балабақшамды ашуға қажетті қаржыны алу үшін банктен несие рәсімдедім. Бүгінде мемлекет 14%-бен алынған несиенің 7%-ын өтеп отыр. Несие қаражатына балабақшаны ашып, 22 азаматты жаңа тұрақты жұмыспен қамтыдым. Мемлекеттің қолдауы нәтижесінде мен өзімнің сүйікті ісіммен айналысудамын, - дейді Қантай Қожантаева.

Бүгінгі таңда «Құлыншақ» балабақшасына 100-ге тарта бала келеді. Орталық кең ойын бөлмелері мен вокал сабақтарымен биге үйретін зал, сурет салу бөлмелерімен жабдықталған. Тәжірибелі педагогтар жаңа заманғы оқыту бағдарламалары мен әдістемелермен сабақ жүргізеді және бұл бағытта балалардың жеке дара қабілеттерін ашуға мақсатты жұмыс жасалады.

Тағы бір зейнет жасында кәсіппен айналысуды қолға алған 69-жастағы Ұржан Жетпісбаеваның Арал ауданында кеңсе заттары мен құрылыс материалдарын сататын өзінің дүкені бар. Өз кәсіпкерлігін кеңейту мақсатында Даму Қорының қолдау құралдары аясында «Қазақстан Халық Банкі» АҚ 14%-қ үстемемен несие рәсімдеді. Нәтижесінде 14%-нен ішінен тек 4%-ын ғана кәсіпкер төлейді, ал қалған 10%-ын мемлекет қайтарымсыз қолдау негізінде субсидиялайды. Сонымен қатар, ЕДБ несие рәсімдеген жеке кәсіпкерге Даму Қоры тарапынан 50% кепілдендіру берілді.

Меншік иесі АҚПАРАТ.KZ

Бас редакторы
Бибайша АЛПЫСБАЕВА

Жауапты хатшы
Думанай АБДУЛПАТТАЕВА

Автордың мақалалары редакцияның көзқарасын білдірмейді. Қолжазба қайтарылмайды.
Газет «Ақпарат.kz» газетінің компьютер орталығында теріліп, беттелді.
Мекен-жайымыз: Қызылорда қаласы Ақмешіт мөлтек ауданы 11 үй, 35 пәтер, телефон: 22-28-71

Газеттің сапасына «PRINT» баспаханасы жауап береді.

Қызылорда қаласы, Байтұрсынов көшесі, 49 үй.
Тел: 27-61-62

Тапсырыс № Таралымы: 2977 дана

Газет Қазақстан Республикасы
Ақпарат министрлігінде
2006 жылдың
1 наурызында тіркеліп,
тіркеу туралы
№6963-Г куәлігі берілді

ТАРАЛУ АЙМАҒЫ

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ